

NATUR & MILJØ 2024

29.- 30. maj 2024

Hotel Nyborg Strand

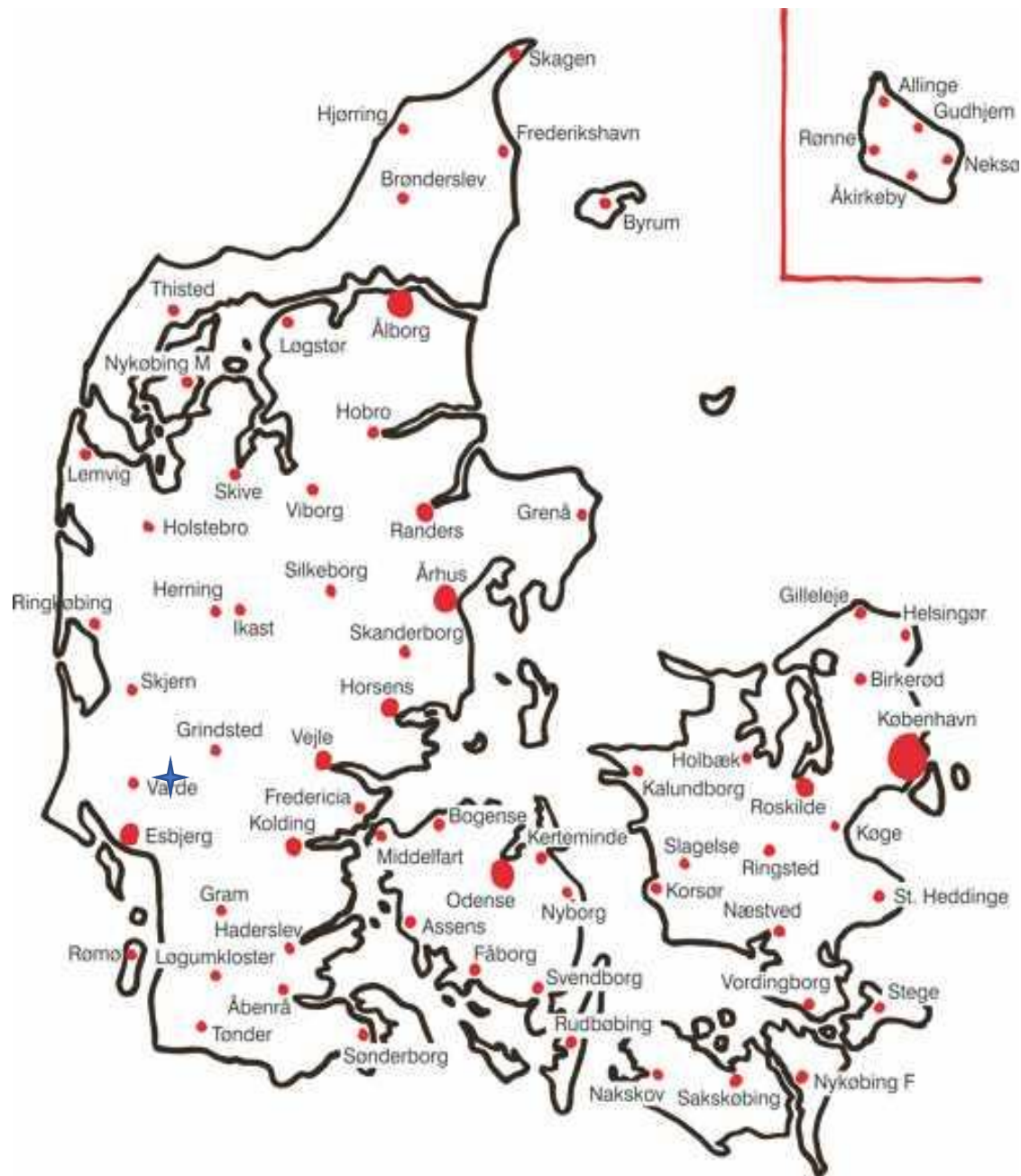
Nordenskov

- Lille vestjysk landsby, grundlagt 1885.
- I landsbyen bor 698 sjæle, årlig positiv tilvækst
- Husstande: 375 i landsbyen
- I det gamle sogn bor ca. 1460 personer
- De store arbejdspladser:
 - Mejeriet lukkede i 2001
 - Teglværket lukkede i 2005
 - Gartneriet lukkede primo 2000'erne

Mange små lokale butikker lukkede i perioden 1970- 2010.

Men udviklingen vender nu, og i dag er der ca. 100 private virksomheder fordelt på ca. 40 erhverv med ca. 260 arbejdspladser*

*minus minkerhverv

Nordenskov:

LAR-projekt (miljøprojekt) som
løfttestang til en "ny" og grøn
landsby

Fremtiden og visionen for Nordenskov

I bund og grund handler alt hvad vi foretager os, om:

POSITIV BOSÆTNING

DANMARKS GRØNNESTE LANDSBY

- ✓ 10 grønne, miljørigtige villaveje
 - ✓ Knudsens plads
- ✓ Udsigts- og aktivitetsbakken –Regnars knold (overskudsjord fra LAR – projekterne)
 - ✓ Masser af frivillige aktivitetsgrupper
- ✓ Owen Luft Koncert
- ✓ NUIF Elite Volley

Nordenskov skulle kloaksepareres 2015 – 2018 (vi er stadig i gang 😊)

2013: En gruppe borgere dannede en arbejdsgruppe, for at finde ud af om kloakseparering eventuelt kunne bruges udviklingsmæssigt i byen!

Vi udforskede mulighederne og søgte at nytænke vejene i Nordenskov, fordi:

- Villavejen blev "opfundet" for 60-70 år siden. Ingen har praktisk taget nytænkt dem siden!
- Vejene er ofte lige, brede veje (5-6 m), 2x2 m fortove, klar adskillelse mellem bløde og hårde trafikanter
- Vejene er triste at se på, og skaber adskillelse og frygt mellem de hårde og bløde brugere af vejen

Men spørgsmålet var: Kunne vi få indflydelse på noget – og hvad ville vi så eventuelt?

- Borgermøder- Ønsker og drømme – visioner Beslutningen

Det her var spændende og helt nyt for os alle !

Udvikling og nytænkning

Vi skulle alle træde "nye spor" som ingen af os havde prøvet før – mange diskussioner senere formulerede vi de udfordringer vi ville arbejde med og teste:

- ✓ Vi ville indtænke et bedre miljø, når man skulle opgrave vejene
- ✓ Der skulle **ikke** nedgraves regnvandsledninger
- ✓ Vi ville nedsive al regnvand hvor det faldt, både på vejene og hos borgerne
- ✓ Vi ville have grønne veje, hvor vejene ikke var forbeholdt én type bruger, men *gående, legende, cyklende og kørende*
- ✓ Vi ville have grønne veje uden fortove!
- ✓ Vi ville skabe **trygge, sikre** og smallere veje med et organisk slynget forløb, med grønne bede og vejtræer og små inddragende mødesteder med bænke
- ✓ Og endelig skulle de besparelser vi fandt ved kloaknettet og smallere veje uden fortove, de skulle anvendes til begrønning af vejene.

Udfordringer

Udfordring 1:

Vi skulle have alle borgere med på visionerne

Udfordring 2:

Vi skulle have Kommunen og Forsyningen med på vores tanker

Efter mange måneders idégenerering, blev der indkaldt til et nyt borgermøde om emnet, og vores vision om en grøn og mere bæredygtig landsby blev fremlagt. Konkrete forslag til nedsivningsløsninger blev også præsenteret.

Forprojekt: 5 fysiske modeller blev etableret og præsenteret i borgeres haver (åben-have model)

Og vi fik accept til at gå videre. Og så startede det spændende arbejde! 2 år senere og mange- mange møder efter, nåede vi sammen med Varde kommune og Forsyningen i mål med etape 1.

Målsætninger

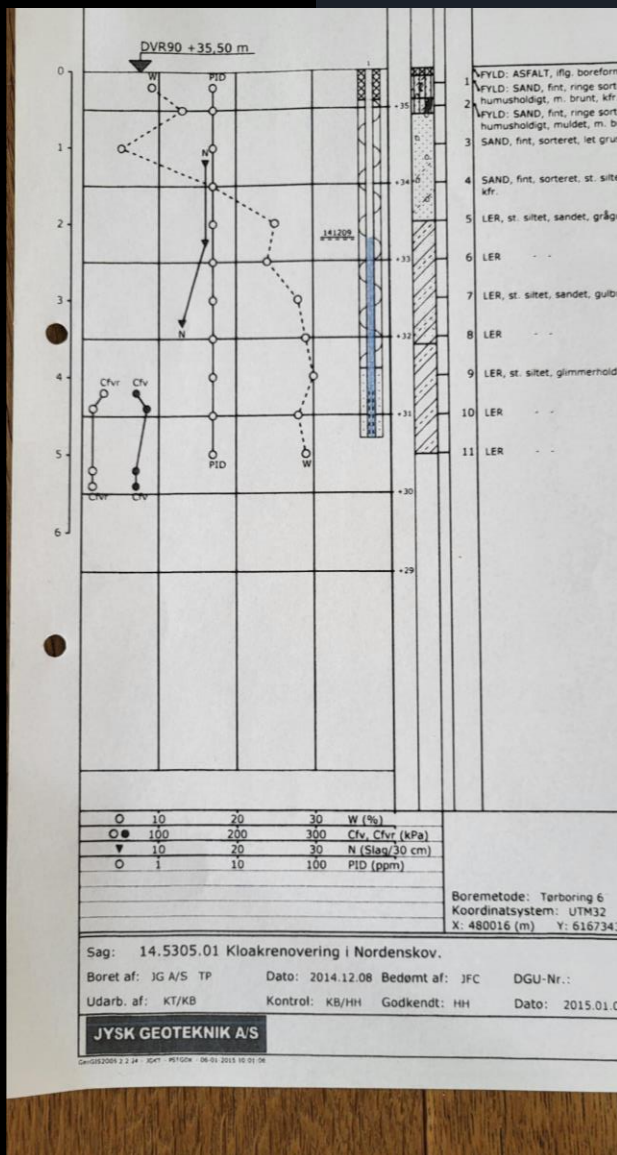
Vi satte nogle mål for LAR løsningerne:

- Vi aftalte med Varde kommune og Din Forsyning, at vores projekt skulle omfatte forskellige typer af nedsivningsløsninger
- De løsninger vi ville arbejde med, skulle være *simple* og *skulle kunne anvendes overalt*.
- Vi ville være modellandsby for de *miljørigtige, simple og billige løsninger*

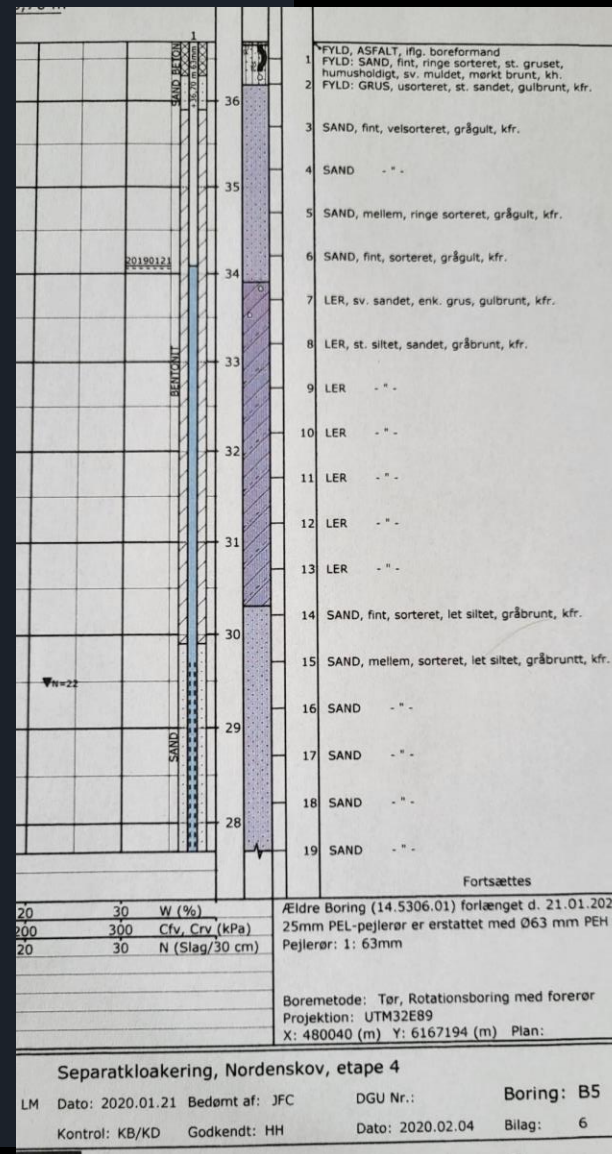

Simple LAR
løsninger

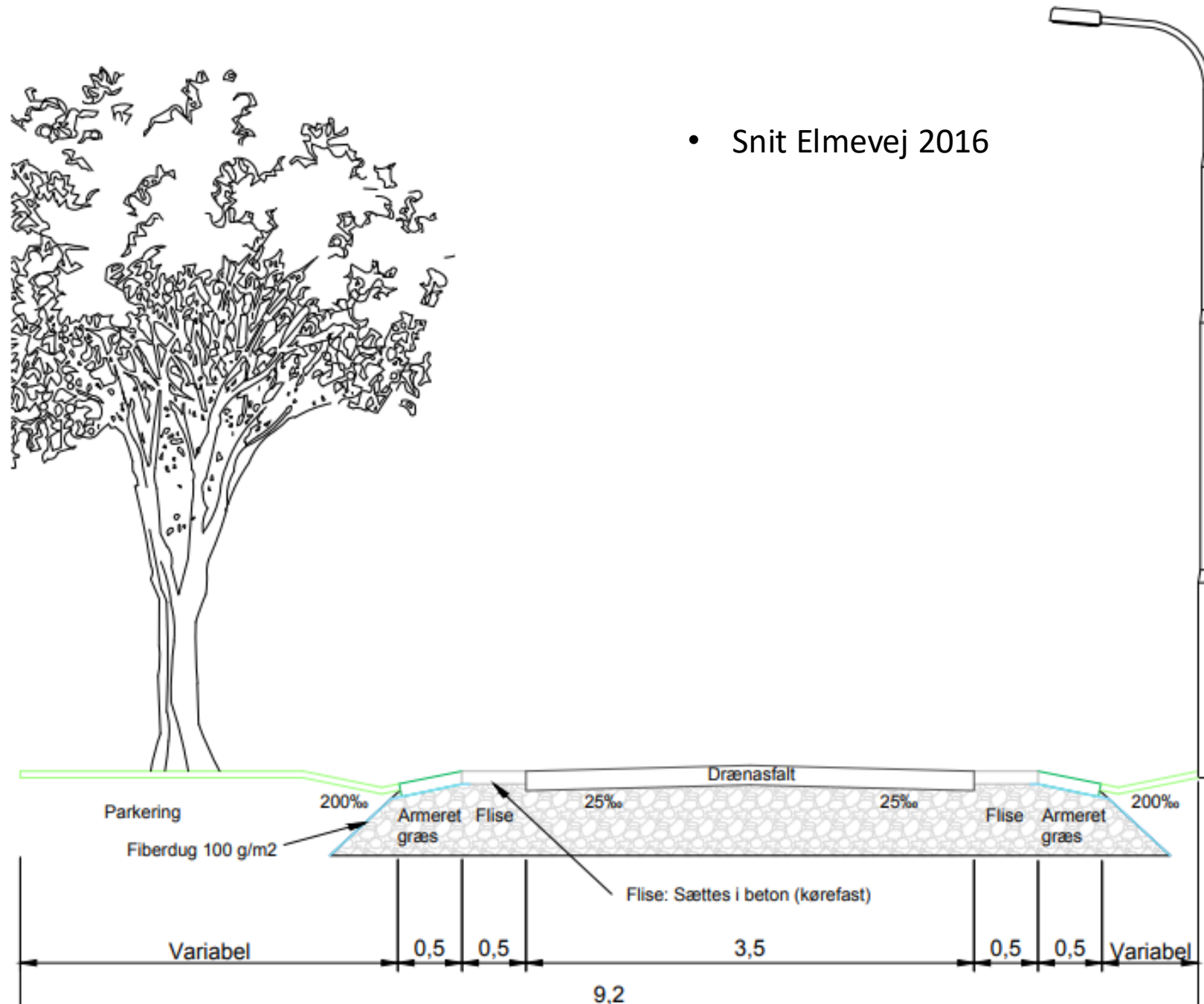
Modeller for LAR etaperne i
Nordenskov

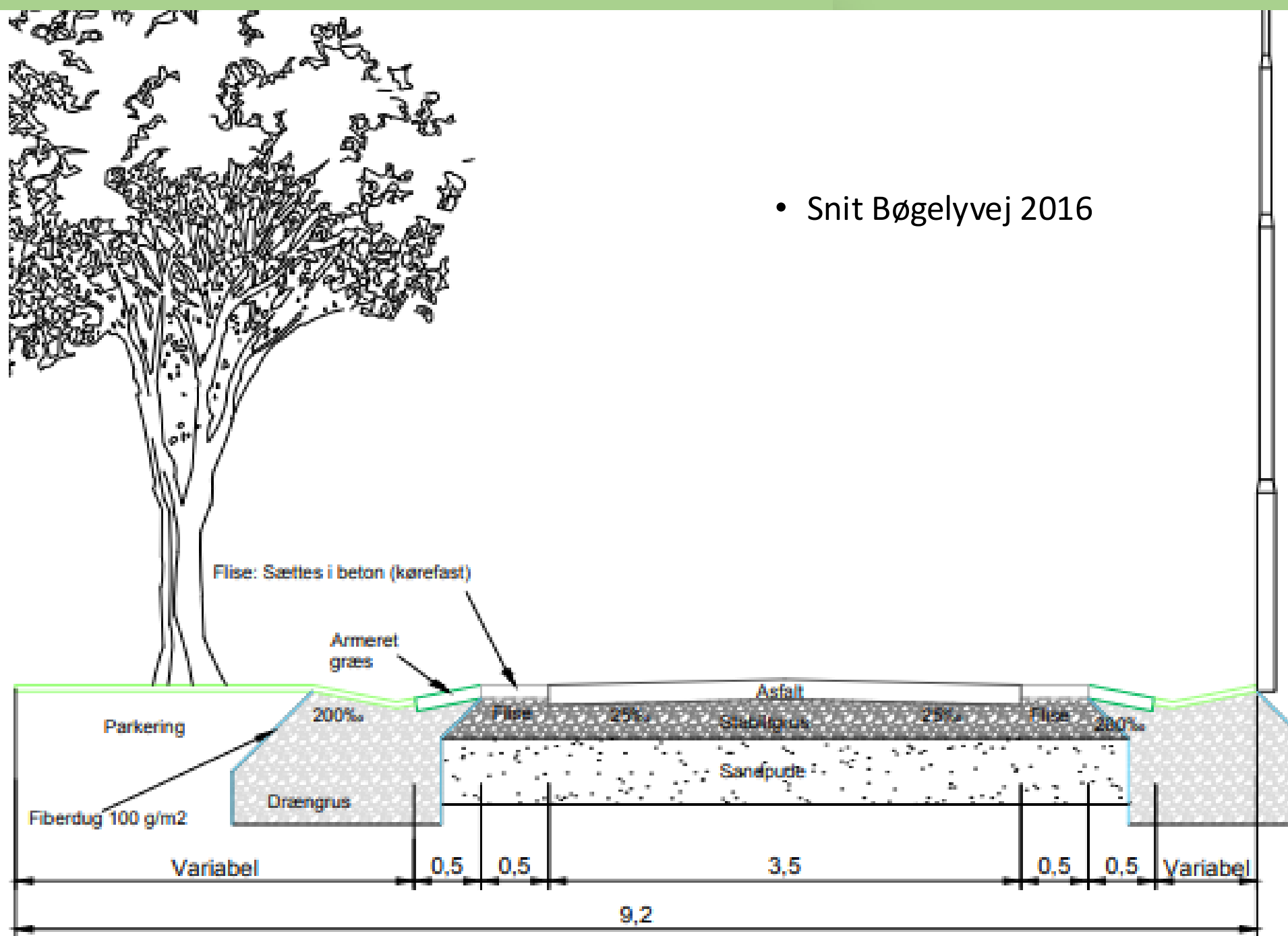
• Et par boreprøver

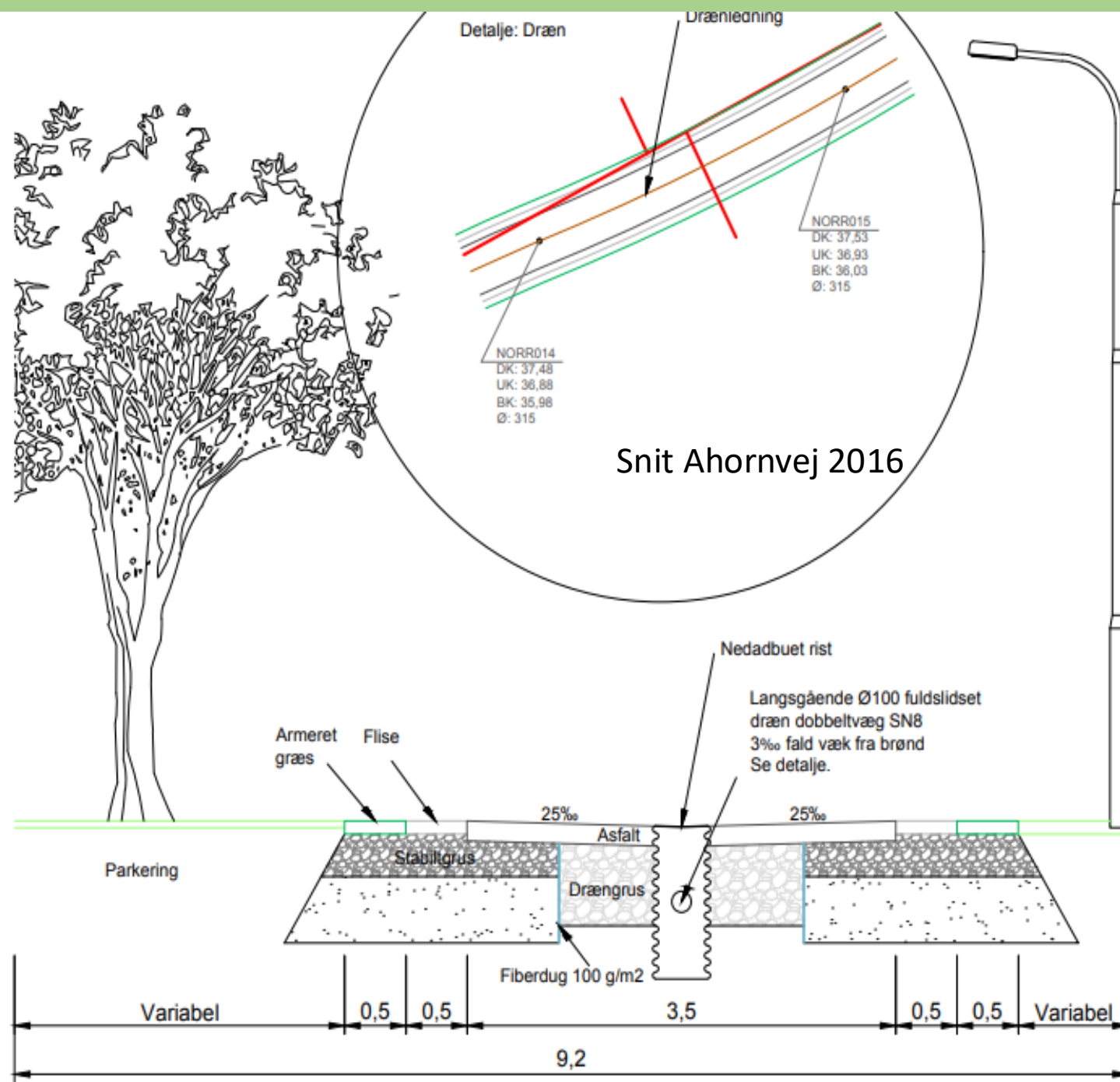

- Snit Elmevej 2016

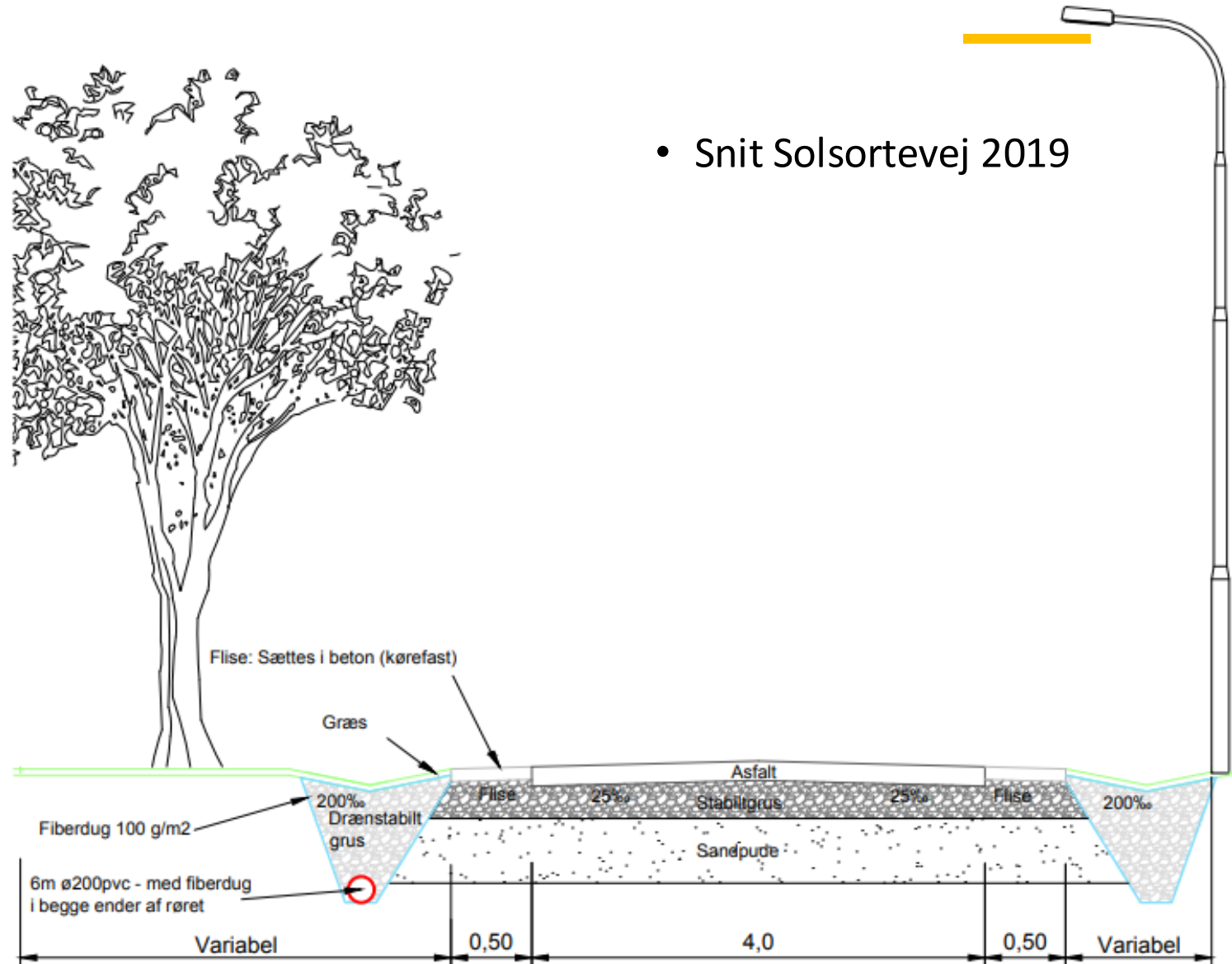

- Snit Bøgelyvej 2016

- Snit Solsortevej 2019

LAR 1 i 2016 - 2017

LAR 2 i 2017 - 18

LAR 3 i 2019

Et udpluk af
billeder fra
LAR
områderne

Elmevej-før separat kloakering

Elmevej, foto mod vest 2015

LAR 1

Elmevej 2 år senere

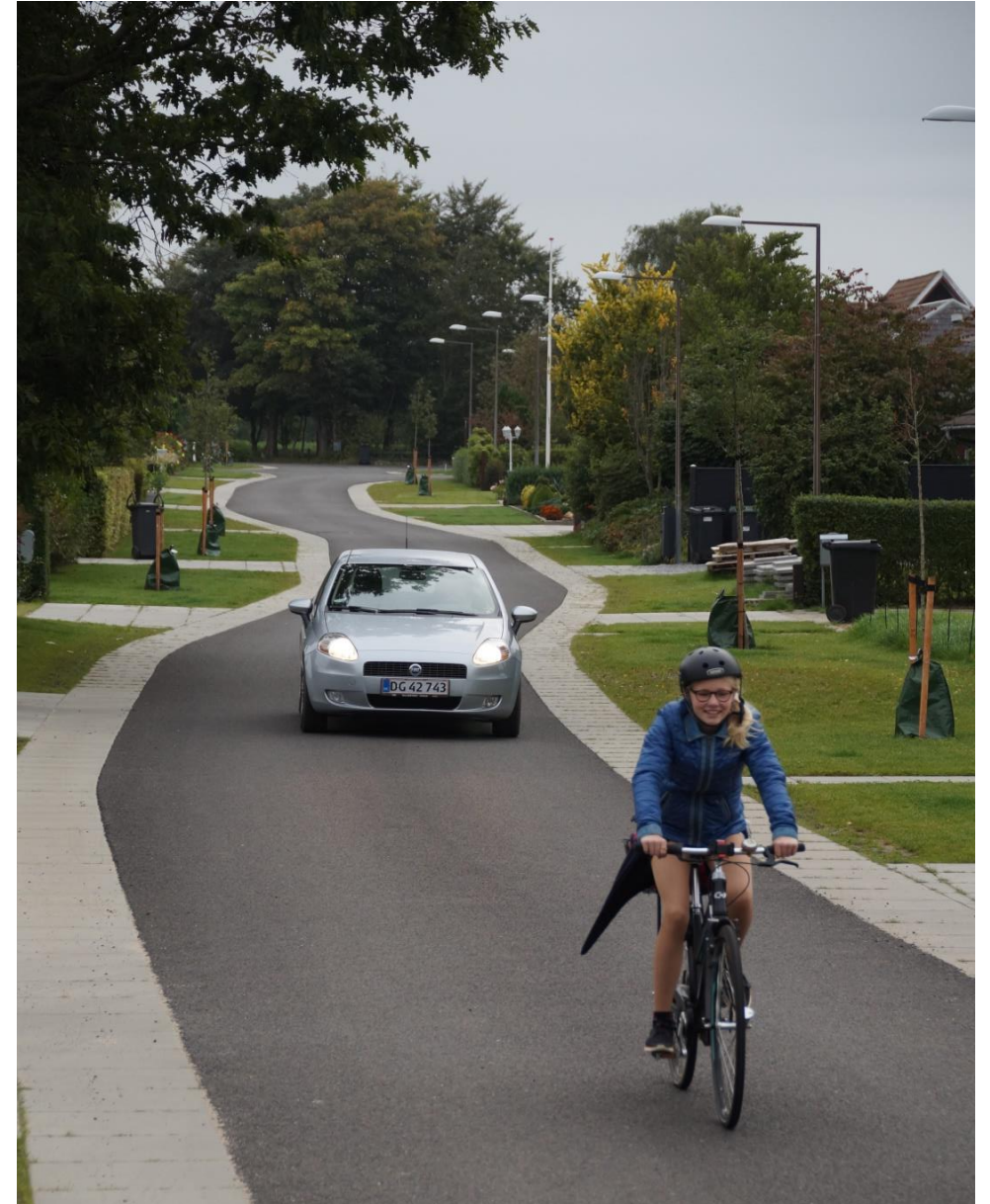
Hvad vi kæmpede for:

*En tryk, sikker, miljørigtig
og klimasikret vej*

LAR 1 Elmevej før og efter

LAR 1
Ahornvej
2016

LAR 2
Rævestræde
2017

20 07 20

LAR 2

Rævetræde 2018

**Et billede siger mere end
1000 ord!**

Eksempler fra borgernes LAR projekter

- Størstedelen af borgerne har "gemt" nedsivningsdelene, idet de har nedgravet faskiner i haven.
- Enkelte har lavet regnbede
- Meget få har brugt vandet, som vi ellers opfordrede til (fx opsamling til senere brug, eller forskønnelse via spejlbassiner o.lign.)

Projektøkonomi og miljøhensyn

Besparelser ved vores måde at tænke projektet på:

- Ingen regnvandsledninger eller brønde nedgraves (Anlæg og vedligehold)
- Fortove/kantsten fjernes (Fremtidig vedligehold)
- Asfaltarealer reduceres med ca. 30%
- Ingen vejbrønde (Anlæg og vedligehold)
- Ingen tømninger/fejninger (Vedligehold)
- Ingen recipienter (Anlæg og vedligehold)

Forsyningen og kommunen (dele principperne)

- Forsyningen må ikke betale mere end hvad en separering ville koste
- Forsyningen skal betale normale retableringsomkostninger for veje og fortove
- Kommunen skal betale øvrige omkostninger
- Den samlede økonomi skal beregnes, ved at se på de **totale omkostninger over levetidsårene**

Borgernes økonomi

Hvad koster det mig ?

Borgerne skal separatkloakere på egen grund uanset om de vælger LAR modellen eller den almindelige tilslutningsmodel.

Men ved LAR modellen øges omkostningerne til at nedsive regnvandet. Faskiner eller overfladenedsivning.

Gennemsnitlig koster en separering af kloaksystemet ved et parcelhus inkl. nedsivning via faskiner i størrelsesordenen 20-40.000 kr. i projektområdet. Men der er udsving.

I projektet fik vi aftalt, at hver parcel der er tilsluttet kloaknettet får tilbagebetalt tilslutningsbidraget for regnvand på kr. 24.000kr. !!

Fremover er regnvand der falder på borgernes parceller deres eget ansvar. !!

Tilslutning til LAR- projektet

Aftale med forsyningen.

Mindre end 60%
tilslutning . Projektet
skrottes

Mellem 60 og 80 %
tilslutning. Kr. 12.000
retur af
tilslutningsbidraget til
ejer af parcellen

Mere end 80 %
tilslutning. Kr. 24.000
retur af
tilslutningsbidraget til
ejer af parcellen.

**Der er nu gennemført 3
etaper af projektet og
der har været 100%
tilslutning i alle etaper**

De positive sideeffekter?

Hvad vi ikke vidste!!!!

- ✓ Det, at vi har fået projektet til at blive borgernes projekt, har affødt et fantastisk sammenhold i områderne. Borgerne har alle været med til mange møder, hvor de har truffet beslutninger om vejenes slyngninger, hvilke vejtræer der skulle plantes, hvilke buske der skulle plantes, sideparkeringer, omgivelser..
- ✓ Der åbnes op mod vejene. Hækkene mod vejene forsvinder. De grønne nedslagsarealer mod vejen inddrages som værende en del af "grunden".
- ✓ Nu er alle på vejen "naboer". Asfalten i midten betragtes ikke som en barriere mere.
- ✓ Vejene opfattes nu som et fællesareal. Snakken over hækken er afløst af det meget større –"snakken på vejen" .
- ✓ Børnene bruger vejen som én stor legeplads
- ✓ Det sociale aspekt overstiger langt mere end vi overhovedet kunne forestille os

Har vi fået det vi drømte om og håbede på ?

Ubetinget JA !!!

Vi har fået de flotte miljørigtige og **grønne** veje vi planlagde.

Vi har fået de sikre veje hvor alle brugerne føler sig **trygge** og godt tilpas

Bilerne har ikke mere fortrin, end alle andre, hvorfor hastighederne er faldet drastisk.

Tidligere udgjorde fortove og veje en tydelig barriere mellem villavejenes borgere. Borgernes hække mod vejene forstærkede indtrykket af de risici mange følte.

NU er barriererne væk og i dag mødes borgerne ved og på vejene

A child in a bright yellow raincoat is playing in the rain, with arms outstretched and mouth open. The background shows a residential street with a paved road, sidewalks, and lush greenery. A white car is parked on the right, and another person in a yellow raincoat is visible in the distance. The scene is captured in a cinematic style with soft lighting.

2019 LAR 4 starter – vi drømte om
en grøn miljørigtig vej

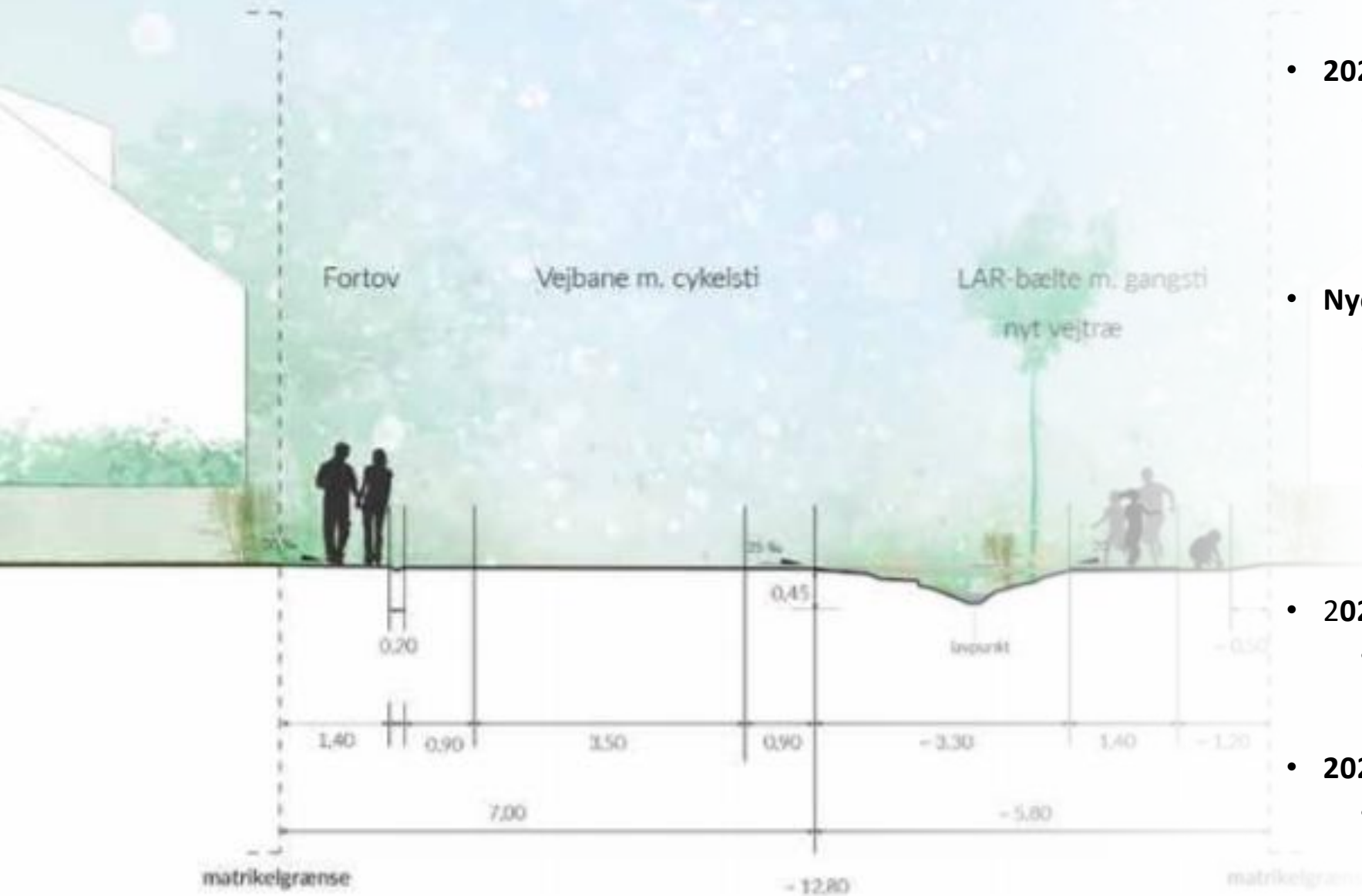

Den sidste etape LAR 4: De gennemgående veje i Nordenskov

Projektet gennemføres
2024- 2025

Sønderskovvej 2019 og visionskitse for
2019

- **2021:**

- Det endelige skitseforslag for hovedgaden i Nordenskov. En grøn klimagrøft gennem byen !

- **Nye borgermøder:**

- Bekymring hos borger ang. udseende, diverse risici for børn og ældre, vedligehold, p-forhold
- Separatkloakering nødvendig pga tæt bebyggelse mv

- **2023:**

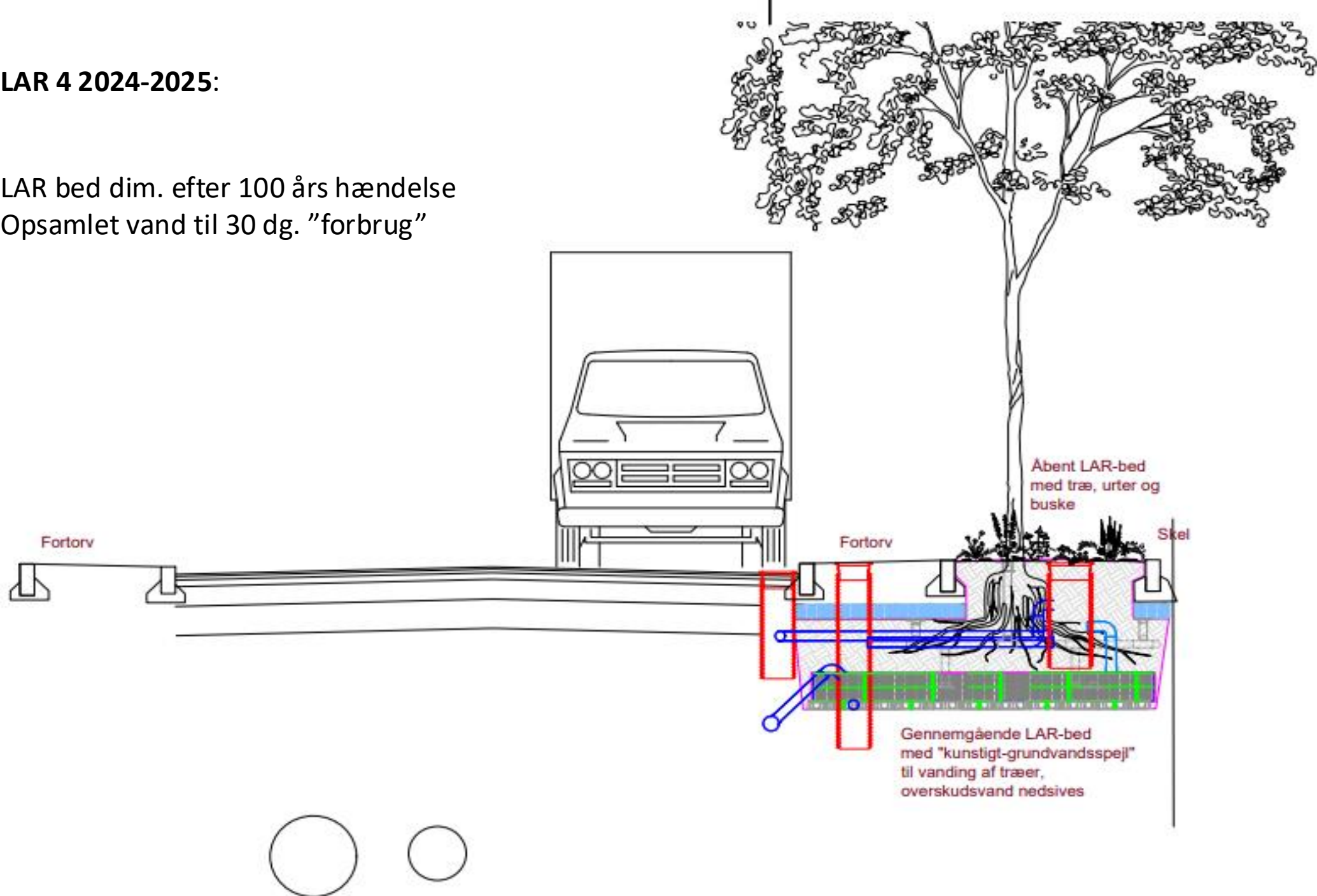
- 2 minus 1 vej er forkastet af politiet ☹️

- **2024:**

- Ny model udarbejdet- med regnbede under jord for regnvand på off. areal

LAR 4 2024-2025:

LAR bed dim. efter 100 års hændelse
Opsamlet vand til 30 dg. "forbrug"

Eksempel på regnbed i vej i Lunderskov

Eksempel på regnbed i Lunderskov

Hvad har været det vigtigste for os i projektforløbet?

1. Hvem styrer: Vi satte borgerforeningens styregruppe i spidsen for alt udviklingsarbejde – og fik lov til det!
2. Vores projekt: Det skulle nemlig være borgernes projekt og ikke kommunens eller forsyningens projekt, hvis vi skulle have succes. Varde kommune/ forsyningen accepterede præmissen og levede til fulde op på aftalen
3. Involvering: Borgerne fik på utallige borgermøder lov til at bestemme vejenes udformning, trætyper/placering, typer af buske, p-pladser, hyggepladser osv
4. Tryghed: Alle spørgsmål til projektet blev løbende stillet til borgerforeningens styregruppe, der afklarede og svarede borgerne. Og vigtig med løbende orientering af borgerne på hjemmeside. (tryghed)
5. Konsekvens: Alle har ejerskab og stor kendskab til projekterne, ingen efterfølgende vandalisme, ingen klager trods tidsforsinkelser og kommunen og Din Forsyning bliver friholdt for ”skæld ud” .!

Sammenspillet med kommunen

LAR projektet i Nordenskov har været enestående på mange måder:

- Varde kommune har givet tid, plads og accept til arbejdsgruppens og borgernes ideer og været en aktiv medspiller i udviklingen af LAR i Nordenskov.
- Derfor er projektet blevet til borgernes projekt, hvilket har været afgørende for projektets succes.
- En samarbejdsform der kræver respekt og forståelse fra alle parter.

Afslutning

Efter 11 år, utallige møder, op og nedture... er dette vist et billede på min nuværende sindstilstand! 😊

Er der nogen spørgsmål?

Vi tager gerne imod besøg fra interesserede aktører, der ønsker inspiration. Ræk gerne ud:

Jens Dicksen Jensen
kubel-jensen2010@gmail.com
Tlf: 61728065

